

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In Qua Tractatur De Impedimentis Matrimonii, Usu Et Divortio

Bosco, Jean a

Lovanii, 1685

Concl. IX. Si post Matrimonium, scienter contractum intra gradus prohibitos, impetretur, aut expediatur dispensatio, non factâ mentione de Matrimonio, dispensatio non valet. Idem; si ignoranter, non ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73448](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73448)

Responsum
Nuntij Apo-
stolici.

consuluit super eo Nuntium Apostolicum atque Legatum à latere, in Curia Regis nostri Philippi residentem, cuius Abbreviator manu propria respondit (iussu, ut creditur, d. Nuntii) *Han de bolver à suplicar à su Santidad, que los absuelva,* ut propriis oculis vidi, & legi Epistolam præfati Ordinarii, ubi quærebat, an hi possent contrahere prædictum Matrimonium, & responsionem prædictam subscriptam à Io. Genesio Abbreviatore præfato.

Cui adheret
Gutierrez.

Quod si hæc responsio vera est, quamvis non sit decisio Summi Pontificis; satis tamen sufficiens testimonium est usûs ac praxis Rom. Curia in huiusmodi casu. Quamobrem persuaderi poterit hæc nostra sententia, tamquam verior, & contraria, ut nec satis secunda, repelli atque dissuaderi. Hactenus Gutierrez.

446.
Sententia
Pontij plu-
res pro se ha-
bet Auctores.

Quâ ergo fronte adducit eum Pontius sup. ut Lector sciat, se tutò sequi posse suam sententiam? Si pro se non haberet alios Auctores, herculè ex auctoritate parùm tuta foret. Habet tamen Alios satis multos, quos vide apud ipsum sup. & Sanchium lib. 8. disp. 25. n. 6.

Revertor ad d. Decretum Tridentini, ex quo, ut patet ex supradictis, sequitur manifestè hæc Conclusio:

CONCLUSIO IX.

Si post Matrimonium, scienter contractum intra gradus prohibitos, impetretur, aut expediatur dispensatio, non factâ mentione de Matrimonio, dispensatio non valet. Idem; si ignorantèr, non servatis solemnitatibus: secùs si ex ignorantia probabili, servatis solemnitatibus.

447.
Probat
Conclus.

Ratio jam supra allegata fuit; quia eo ipso, quòd Trident. sess. 24. de Reform. Matr. c. 5. statuit, ut contrahentes in duobus primis casibus careant spe dispensationis, tacitè petit expressionem Matrimonii; jam autem taciturnitas ejus, quod jura exprimi volunt, reddit dispensationem subreptitiam, juxta Omnes; tametsi Princeps, ea qualitate cognita, nihilominus eadem facilitate dispensasset; multò magis, quando difficiliùs aut nullatenus dispensasset, vel certè non nisi adhibitis quibusdam moderaminibus, ut hic contingit. Igitur Matrimonium necessariò exprimi debet, & magis consummatio ejus, si & ipsa intervenit; quia, ut patet ex verbis Trid. poena ibi statuta in eo multò magis locum habet, qui Matrimonium etiam consummare ausus fuerit.

448.
Quid si do-
losè contra-
xerint? Et
hoc debet

Sed quid, si dolosè eo animo & fine contraxerint, aut etiam consummaverint Matrimonium, ut hæc de causâ impetrarent postea dispensationem, quasi necessitatem quamdam in-

jecturi Pontifici ad dispensandum? Debet exponi, ex Aversa. (inquit Aversa sup. §. Quòd si) id quòque totum exponere, quoniam adhuc magis difficilem sibi dispensationem, sequè illà magis indignos reddiderunt, ut communiter DD. advertunt. Hæc ille.

Probat
ex Sanchez.

Et Sanchius sup. n. 22. probat hanc doctrinam. Quia Trident. d. c. 5. idè statuit, ut scienter contrahens id Matrimonium, careat spe dispensationis, ad compescendam multorum audaciam, qui, eâ spe freti, inibant ac consummabant Matrimonia, non obstantè impedimento detrimento. Quare Trid. volens punire eam deordinatam spem facilioris dispensationis, ex facto ipso præsumptam, à sctiori formalem ipsam spem puniet, volens ipsam explicari. Sic ille.

Post Navar. cap. Si quando, de Rescript. except. 5. n. 5. ubi hæc scribit. Alii verò consulti, quomodo impetrabant dispensationem contrahendi Matrimonium in secundo gradu æqualis lineæ, vel tertio; respondent, si priùs Matrimonium de facto contraxerint, & consummaverint. Contra quod nuper Sacrosanctum Concilium Tridentinum statuit, ut non dispensetur in Matrimonio, scienter contracto in gradu prohibito, si contrahentes illud consummare ausi fuerint; eâ ut credimus ratione, quòd multi consummabant, quòd faciliùs cum eis dispensaretur.

449.
Idem genus
Navar.

Alia item id genus similia multa respondent, parùm considerantes, quòd iis casibus non solum oportebit mentionem facere, contracti malè Matrimonii scienter; sed etiam fraudis, quâ graviter peccando sunt usi, ut benignior in eos esset Rom. Pontifex. Alioquin enim huiusmodi indulgentiæ & dispensationes, ipso jure inutiles erunt: apud Deum quidem, qui omnia novit, & in foro conscientiaè simpliciter; apud homines autem tantùm, si & quatenus ea fraus probari potest. In iudicio siquidem humano de non existentibus, & non apparentibus idem judicamus. Ita Navar.

Rogas: an sufficiat spes ex parte unius, & similiter scientia? Respondet Sanchez sup. n. 30. & 31. non sufficere ad incurrendam poenam Tridentini, & sic, ut sit necessaria mentio Matrimonii, ejus consummationis, aut spei jam dictæ. Quia (ut ait lib. 2. disp. 40. n. 4.) non est æquum, puniri innocentem ob alterius delictum. Et eandem rationem hic adducit.

450.
An sufficiat
fraus, ex
parte unius?
Negat San-
chez.

Sed non convincit; ut ostendimus Conclus. 3. & idè opposita sententia etiam est probabilis, & fortè probabilior; quia scientia & spes ex parte unius sufficiunt, ut ista pars puniatur, estò inde altera pars innocens patiatu aliquod damnum. Vide dicta loco statim citato.

Probat
opposita
sententia.

Putat autem Sanchez sup. bonam fidem unius partis non sufficere, ut Matrimonium, sic contractum & consummatum, præstet causam facilioris dispensationis juxta id Decretum, contra Henriquez lib. 12. de Matr. c. 3. n. 8. in Com. lit. S. ubi: Ne facile dispensetur, benè tamen faciliùs, quez.

451.
Bona fides
unius non
sufficit ad
faciliorem
dispensatio-
nem, ex
Sanchez.
Henri-

facilius; ait Trid. Si factis deuuntiationibus contraxit, & postea scivit occultum impedimentum Et satis est, quod alter conjugum bonâ fide contraxit, per ignorantiam facti aut juris probabilem.

Probat.

Sed hoc, sicut dixi, non placet Sanchio. Quod, inquit, aliud sit, poenam incurere, ad quod malitia utriusque desideratur, ne innocens ob alterius scelus plectatur: & aliud gratiam consequi: quod bonam utriusque fidem petit.

451.
Subscribit
sententia
Navarri.

Quare merito Navar. sup. consil. ult. ad hanc quaestionem: An dispensatio de contrahendo Matrimonio, non obstante quarto gradu consanguinitatis, cum supplicatione, quod ignorantis impedimentum contraxerunt Matrimonium, valeat, si vir sciebat, vel scire tenebatur impedimentum, quod tamen femina penitus ignorabat? Merito, inquam, respondet. Primò: decisionem hujus quaestionis pendere ab illa, an ignorantia impedimenti feminae efficiat, ut ipsa & vir dicantur ignorasse impedimentum; & puto quod non, & quod vir indiget revalidatione dispensationis: & quia id jam scit mulier, indigebit & ipsa. Secundò: quod dispensatio praedicta non prodest viro, nec per quamdam consequentiam uxori, propter indivisibilitatem & unionem hujus Matrimonii. Sic ille.

452.
Aversa se-
quitur San-
chium.

Sanchium sequitur Aversa sup. §. At si, dicens: At si ex duobus contrahentibus unus contraxit scienter, & malâ fide, alter ignoranter, & bonâ fide: item si unus sic contraxit animo & sine facilius obtinendi dispensationem, alter absque tali animo; tunc non oportet quidem exponere Matrimonium, scienter & tali animo contractum: quia satis est alterum fuisse talis defectus immunem, ne subire debeat difficultatem dispensationis obtinendae. Sed nec licebit exponere, se ignoranter & bonâ fide contraxisse: quia satis est, unum fuisse compotem scientiae seu doli, ne facilitate gaudeat. Quare exponenda erit res, sicut se habuit. Sic Aversa.

453.
An exponi
debeat bona
fides utrius-
que; ex
Aversa.

Quid ergo, si utraque pars contraxit bonâ fide, sive cum ignorantia probabili, & servatis solemnitatibus: nunquid & id exponendum erit? Respondet idem Auctor §. Si verò: Si aliqui bonâ fide ignorantes suum impedimentum, & praemissis Ecclesiae solemnitatibus, vel de licentia Episcopi legitime praetermissis, contraxerint, & postea impedimentum detegant: possunt quidem id totum exponere, idque faciliorem aditum praebet ad obtinendam dispensationem, ut decernit idem Concilium: tamen non tenentur id exponere, dummodo aliam sufficientem causam proponant: quia dispensationi non nocet, tacuisse id, quod majorem facilitatem praebat ad eam impetrandam.

Quid si in
Matr. bonâ
fide contra-
cto, malâ
fide perseve-
rent? Non
sunt indigni
dispensatione,
juxta Pon-
tium.

Ac etiam si illi, qui bonâ fide contraxerant, postea, detecto impedimento, perseverent in Matrimonio, adhuc eadem regula procedit, ut advertit Pontius lib. 8. c. 17. n. 39. ibi: Quod etiam procedit, quamvis, postquam supervenit scientia de impedimento, perseveraverint in Matrimonio & in copula. Quia in hoc casu, sicut non habet locum poena d. Clement. de Con-

Bosco de Matrim. Pars II.

trag. ut docet Glossa ibi, verb. Contrahere, communiter approbata; ita etiam non habet locum poena d. Concil. Trid. & non efficiuntur indigni dispensatione.

Exscribo verba Glossae ut quisque videat, an Pontius verum dixerit. Sic inquit Gloss. d. verb. Contrahere: Non punit ergo incestum, vel totum, sed contractum, ut sic contrahens ligetur, licet non consummet. Per quae verba non aliud significatur, quam sufficere ad poenam, ibi constitutam, solum contractum absque ejus consummatione.

An autem sufficiat, perseverare in Matrimonio antea contracto, ibi non disputat. Sed statim interrogat. Quid si non contraxit Matrimonium, sed sponsalia tantum? Arg. quod ligetur, ff. de sponsal. Orationi, ubi prohibitio nuptiarum, includit sponsalia. Ad idem de Eo qui duxit in Matr. c. Cum haberet; ubi aequiparantur sponsalia & Matrimonium. Non puto ligari, cum constitutio sit poenalis, & verba hoc non importent: quod verum puto, nisi consummaverit per copulam carnalem: quia tunc ligatur, quasi tunc contraxisse videatur, de sponsal. Veniens & c. Is qui.

Sed nunquid etiam contrahere videtur, qui perseverat in Matrimonio, antea invalidè contracto, quod rescindere deberet; nec solum in Matrimonio, sed etiam in copula? Censen, qui retinet rem alienam bonâ fide acceptam, quando tenetur eam restituere, censen inquam, quod non subjacet poenae, constitutae illi, qui eam primò accepit malâ fide? Nonne retentio rei alienae, invito rationabiliter Domino, aequivalet primae ejus acceptioni? An fortè minus peccat, qui malâ fide permanet in Matrimonio, & in copula, quam qui primò malâ fide contrahit, & copulatur? Cur ergo non subjiciatur eisdem poenis?

Audio Glossam, d. Clement. unicâ, non verb. Contrahere; sed verb. Scienter, sic interrogantem: Sed quid si contraxit ignorans: post tempore scivit, & cohabitavit cum consanguinea? Videtur ligari arg. 1. quast. 1. Eos, in fin. Accipere enim est quandocumque accipere. De Simon. Sicut tuis, ibi: Nihil debet tibi ad poenam vel culpam (sicut credimus) imputari: nisi postea consenseris, pecuniam solvendo promissam, aut reddendo solutam.

Ubi Gloss. verb. Consenseris, inquit: Nam si consensisset, sermoniam commisisset, quia consentire est quandocumque consentire, & ante, & post, 1. q. 1. Eos, in fin. & q. 3. Si quis praebendas, & cap. Si quis objecerit. Quia in maleficiis rati habitio retrahitur, & mandato comparatur.

Et ideo scriptum est l. 3. Cod. de Incestis Item ex l. Sec. Si Dominus loci hoc fieri permittit, vel postea 3. Cod. de Incestis & c. sandas cum mancipiis & pecoribus, ceterisque rebus, quae cultui rustico sustentantur, sicut juribus vindicantur. Ubi Gloss. verb. Cognitum celavit, ait: Et nota hac & sequenti lege, tantundem esse, sive quid sciam ab initio esse, sive postea sciam, si pariter.

Do verba sequentis legis, quae magis serviunt nostro proposito. Qui contra legum praecepta, vel contra mandata constitutionesque Principum, cod.

454.
Expenditur
probatio
ejus de sum-
pta ex qua-
dam Glossa

455.
Oppositum
ex ea vide-
tur colligi.

456.
Conj. man-
tur ex alia
Glossa.

457.
Et leg. et
vel contra

nuptias forte contraxerit: nihil ex eodem Matrimonio, sive ante nuptias donatum, sive deinceps quomodo datum fuerit, consequatur: idq; totum, quod ab alterius liberabilitate in alterum præcesserit, ut indigno indignaque sublatur, fisco vindicari sancimus, exceptis tam feminis, quam viris, qui aut errore acerrimo, non affectato, simulatoque, neque ex vili causa, decepti sunt, aut ætatis lubrico lapsi: quos tamen ita demum legis nostra laqueis eximi placuit, si aut errore comperto, aut ubi ad legitimos pervenerint annos, conjunctionem hujusmodi sine ulla procrastinatione diremerint. Ubi, ut vides, non solum in ordine ad culpam, sed etiam poenam æquiparantur, primò contrahere damnatas nuptias, & eas, detecto errore, non dirimere. Quidni idem dici possit & debeat in nostro casu?

458. *Responsio Glossæ pro sententia Pontij.*
 Quia (inquis) ut notat Gloss. Clement. un. verb. *Scienter*, ista constitutio non punit cohabitationem vel incestum, sed contractum. Facit (audis d. Glossam) ff. de His qui not. infam. Quid ergò, in principio. Cod. de Usucap. transfor. l. 1. ad fin. ff. de Usur. Qui scit, in fin. & ff. de Bonis lib. Qui cum major. Et de Minor. l. 3. §. Scio. Sicut qui ignoranter eligit indignum, licet postea sciat, non incurrit poenam Concilii: Cum in cunctis, de Elect. cum in hoc ponderetur initium, cod. tit. Dudum. Probatur hæc solutio ex eo; quia sine iudicio Ecclesiæ ab illa devterere non posset, de Divort. Porro, cum suis concord. Fateor tamen quod peccat cognoscendo, & sic loquuntur contraria, de Sent. Excom. Inquisitioni. Sic Glossa pro sententia Pontij & Averfæ.

Impugnatur.
 Sed contra facit, quod iura superius adducta, non tantum loquantur de peccato; sed etiam de poena, ut patet ex verbis eorum fideliter relatis.

459. *Resp. ad l. 13. ff. de His qui not. infam.*
 Ad l. Quid ergò, 13. ff. de His quo notan. infam. Quid ergò si non ducere sit passus: sed posteaquam duxit, ratum habuerit, ut puta initio ignoravit talem esse, postea scit? Non notabitur. Patet responsio ex verbis sequentibus: Prator enim ad initium nuptiarum se retulit. Igitur, ut ibidem in margine notatur ad l. præcedentem: Initium rei spectandum in iis, in quibus lex aut dispositio initium spectari jubet: prout contingit in casu d. l. 13. Ostendat Gloss. ubi lex aut dispositio jubeat, etiam in casu nostro spectare initium. Gloss. in d. l. 1. verb. Retulit; Nota, inquit, quod ratihabitio non trahitur retrò, scilicet in casu d. l. Sed regulariter contra.

460. *Resp. ad alia duo iura, scilicet correctæ esse per jus Canonicum.*
 Porro d. l. 1. Cod. de Usucap. & l. Qui scit, de Usuris, solum probant, in usucapione aliquando sufficere bonam fidem ab initio, et si postea superveniat scientia rei alienæ. Sed hæc leges, & similes, correctæ sunt per jus Canonicum, cap. fin. de Præscript. ibi: Oportet, ut qui præscribit, in nulla temporis parte habeat rei alienæ conscientiam. Ergò in præscriptione seu usucapione, perinde est, ab initio habere conscientiam rei alienæ, & postea scientiam rei alienæ supervenire. Ergò nec dd. leges quidquam faciunt pro sententia Glossæ.

Sed neque l. Qui cum major, 14. ff. de Bonis libertorum, ut satis apparet ex contextu verborum, qui talis est: Sed si minor quidam instituerit accusationem, major autem factus sententiam accepit, benignè erit dicendum, ignosci ei debere, quia minor cepit. Neque enim impurare ei possumus, cur non deserit accusationem, vel cur abolitionem non petierit, cum alterum, si fecisset, in Turpillianum incideret: alterum non facile impetretur. Certè si abolitione publicè datâ, repetit jam major, dicendum est, hunc esse removendum: major enim factus potuit sine timore deserere abolitam accusationem.

Infero ego: ergò consimiliter in casu nostro, qui, habitâ scientiâ impedimenti, potest facile divertere seu rescindere Matrimonium, sive iudicio Ecclesiæ, sive absque eo; & nihilominus eligit permanere tam in contractu, quam in copula, non erit benignè dicendum, ignosci ei debere; sed potius dic, incurere poenam constitutam iis, qui scienter ab initio contrahunt: potuit enim sine timore Matrimonium suum deserere. Et sic patet solutio ad ultimam probationem Glossæ.

Veniò nunc ad l. 3. ff. de Minorib. §. Scio 462. etiam illud aliquando indicisse: Minor 25. annis misceerat se paternâ hereditati: majorq; factus exegerat aliquid à debitoribus paternis: mox desiderabat restitui in integrum, quò magis abstineret paternâ hereditate: contradicatur ei, quasi major factus comprobasset, quò minori sibi placuit. Putavimus tamen restituendum in integrum, initio inspecto.

Ubi Gloss. verb. Restituendum, inquit: Imò videtur, quòd non sit restituendus, ut sup. prox. §. sequentis tenoris: Si quis cum minore contraxerit, & contractus incidit in tempus, quo major efficitur, utrum initium spectamus, an finem? Et placet (ut est & constitutum) si quis major factus comprobaverit, quòd minor gesserat, restitutionem cessare.

Ergò neque hæc lex multum favet Glossæ. Solum ex ea colligitur, in aliquibus casibus, jure ita disponente, inspicere debere initium, & non finem; porro in casu nostro nuspam gentium tale jus reperitur.

Ex quo etiam patet responsio ad simile sup. à Glossa adductum, de electione indigni; nam habemus clarum jus, quòd ait: in electionibus initium esse spectandum, scilicet, cap. Dudum, de Elect. ibi: Vel per ea, quæ jam dicta erant, constaret, quòd Præpositus S. Georgii electionis tempore pateretur vel in Ordinibus, vel in scientia, vel in ætate defectum &c. Ubi Gloss. verb. Electionis tempore, inquit: Nota, quòd in hujusmodi electionibus tempus electionis spectatur, an sint tunc idonei.

Deinde quæro: an qui ignoranter eligit indignum, cognitâ indignitate, possit electionem prius validam, infirmare; sicut qui contraxit cum impedimento, potest contractum infirmare? Hæc discute.

Interim cautè discernendum est, cum Averfâ sup. §. Cautè tamen, quòd si qui contrahant cum vincibili & imprudenti ignorantia sui impedimenti, quàmvis, præmissis denuntiationibus, non

461. Nihil etiam probat l. 14. ff. de Bonis lib.

462. Quid dicendum ad l. 3. ff. de Min.

Non multum favet Glossæ.

463. Resp. ad simile de electione indigni.

464. Quid si aliqui contrahant cum vincibili

ignorantia
impedimen-
ti.

non incurrant quidem illam difficultatem dispensationis obtinendæ, quam Concilium imponit solum illis, qui scienter & temerè, aut neglectis denuntiationibus, contrahere audent: à qua proindè temeritate eos excusat etiam vincibilis & crassa ignorantia. Quare non cogentur id totum exponere.

Non acquirunt facilitatem dispensationem.

At neque acquirunt eam facilitatem, quam Concilium concedit iis, qui bonâ fide contraxerint: quoniam in hoc expressè loquitur, quando ignorantia fuit probabilis, id est, moraliter invincibilis & inculpabilis. Quare malè facerent, & dispensationem vitarent, si exponerent, se bonâ fide inculpabili contraxisse, ut sic facilitatis beneficio fruerentur. Itaque vel debebunt totum sicut est exponere, vel totum tacere: siquidem nec facit contrâ se, nec pro se, vel solum sub negatione dicere, se contraxisse non scienter & malitiosè. Ita Aversa.

465.
Quid si
Matr. fuerit clandestinum defectu Parochi
Sanchez putat non esse locum huic pœnæ.
Henriquez.

Cæterùm si quis dubitet, an huic pœnæ locus sit, quando Matrimonium illud scienter cum impedimento dirimente initum, fuit omninò clandestinum, defectu Parochi cum duplici teste: consulat Sanchium, & dicet illi sup. n. 34. Probabilius cenfeo, non esse locum huic pœnæ. Quod docet Henriquez lib. 12. de Matr. c. 3. n. 8. ubi sic ait: Secundò, per Concil. Trid. seff. 24. c. 5. si quis intrâ gradus prohibitos Matrimonium publicè, servatâ formâ & solemnitate Concilii, contrahere scienter præsumpserit, careat spe dispensationis: & multò magis si tale Matrimonium, servatâ formâ Concilii contractum, consummare affectu maritali ausus est: quamvis olim ea copula in favorem violatæ virginis inclinabat Papam, ut facilitùs dispensaret. Sic ille.

466.
Fundamentum ejus.
Primum.

Ducitur autem Sanchez: quòd Trident. puniat eâ pœnâ præsumentes contrahere Matrimonium cum impedimento dirimente. At hi contrahentes non præsumpserunt inire Matrimonium; quippè deficit forma ejus substantialis.

Secundum, quia hic nec prior ratio Trid. militat.

Secundò: quia non militant rationes Tridentini. Non prior, scilicet ut arceatur audacia, quâ aliqui impediti inibant Matrimonium, spe facilioris dispensationis. Quia (inquit Sanchez) lex intendit pœnis afficere ea, quæ frequenter accidunt, parùm de rarò contingentibus curans, l. Nam ad ea, ff. de Legib. At Tridentinum rectè novit fore, ut Matrimonia clandestina, ab eo irritata, imposterùm aut nunquam, aut rarissimè inirentur: utpote quæ nullius momenti futura sint. Cùm nec externam quidem Matrimonii speciem habeant, sed sint concubitus quidam. In cujus signum idem Trid. ead. seff. 24. c. 1. hujusmodi Matrimonium clandestinum irritans, solis arbitrariis pœnis id puniendum decrevit, nolens pœnas certas præscribere, quod rarum futurum esset. Non ergò d. c. 5. pœnâ ibi decretâ voluit hoc Matrimonium plectere, tamquam rarum & indignum prorsus, ut eo ducatur Pontifex ad facilitùs dispensandum.

467.
Nec postea.

Non etiam militat posterior ratio, putâ: Non enim dignus est, qui benignitatem Ecclesie facile

experiat, cujus salubria præcepta temere contempserit. Quia (inquit Sanchez) hi non ita temerè contemnunt præcepta Ecclesie, ac contrahentes invalidè coram Parocho & testibus. Quia priores nec in se verum Matrimonium insunt, nec habens externam Matrimonii figuram, cui suam auctoritatem Ecclesia præstiterit, illud approbans. Quod efficiunt posteriori modo ineuntes, Atque ita insolentior præsumptio est, & majori temeritate notanda, in facie Ecclesie, ac ipsâ auctoritatem præstante, Matrimonium cum impedimento dirimenti inire, quàm absque ejus auctoritate clam id efficere.

non enim dignus est.

Adde: rationem hanc non reddi in Trid. punitionis omittentium denuntiationes, quasi eâ pœnâ puniantur, eò quòd Ecclesie præcepta contempserint: sed solum redditur ea ratio, ne hos ignorantia impedimenti excuset, eò quòd non adhibuerint diligentiam, ab Ecclesia præscriptam, ad impedimenta investiganda. Quæ ratio non militat in contrahente absque Parocho & testibus. Cùm enim hujusmodi contractus careat Matrimonii figurâ ab Ecclesia approbatâ, & cui denuntiationes præmitti jubet, non est cur culpæ ipsi tribuatur omissio denuntiationum; sed non observasse formam ab Ecclesia præscriptam in Matrimonii contractu. Hucusque Sanchez pro sua sententia.

468.
Cujus rei hæc sit ratio.

Quæ nihilominus displicet Aversæ sup. s. sed potius. Tum (inquit ille) quia Concilium non dicit, denuntiationibus neglectis; sed, solemnitatibus neglectis: at solemnitatum nomine non intelliguntur solum præviæ denuntiationes, sed multò magis assistentia Parochi & testium: ergò qui absque hac assistentia contrahunt, sive etiam neglectis, sive quantumcumque adhibitis præviis denuntiationibus, incurrunt Decretum Concilii. Tum certè, quia gravius delinquit, & magis salubria Ecclesie præcepta contemnit, qui absque assistentia Parochi & testium contrahere tentat: ergò magis indignus est benignitatem Ecclesie experiri; ac proindè difficiliorem sibi reddidit dispensationem, juxta rationem ejusdem Concilii.

469.
Oppositi autem sententiam probat Aversa primò.

Tum etiam; quia eo rigore Concilium præcipuè avertere voluit periculum contrahendi in gradibus prohibitis, seu cum impedimentis dirimentibus; sed ad hoc periculum avertendum non minùs, imò magis facit assistentia Parochi & testium: siquidem Parochus invigilabit, ne fortè contrahentes aliquo detineantur impedimento: & non præmissis denuntiationibus, non assistet: aut præmissis, admonebit, si aliquid impedimentum ei delatum sit.

470.
Terriò.

Tum demum; quia Concilium ibi non intendit punire Matrimonium validè contractum, cùm intra gradus prohibitos reverà non contrahatur, sed solum attentatum, sive temeritate sic contrahendi. Quare etiam si absque assistentia Parochi & testium non sit validum, adhuc cadit sub pœnam Concilii, ob actum attentatum, & ob temeritatem & contumaciam. Ex quo tandem conuunt, quæ Sanchez pro sua parte adducebat, Hactenus Aversa.

Quartò.

Auctor ap-
probat sen-
tentiam A-
versa.

Et, meo iudicio, satis benè. Enimverò defe-
ctus materiæ Matrimonij tam est essentialis,
quàm defectus formæ; adeoque Matrimonium
in gradibus prohibitis contractum coram Pa-
rocho & testibus, simpliciter non est Matrimo-
nium; sed dumtaxat Matrimonium attentatum,
veluti etiam Matrimonium clandestinum, de
quo ait Concil. Trid. sess. 24. de Refor. Matr.
c. 1. *Qui aliter, quam præsentè Parocho &c. Ma-
trimonium contrahere attentabunt.*

471.
Resp. ad 1.
fundamen-
tum Sanchezij.

Ergò tam de his contrahentibus, quàm de
illis, qui coram Parocho in gradibus prohibitis
contrahunt, rectè dici potest: *Matrimonium
contrahere præsumperint*; quia neutrum est ve-
rum Matrimonium, sed tantùm attentatum; &
fieri potest, quòd utrumque pro vero habeatur
à populo ignorante sive defectum Materialem,
sive formalem; quia v. g. adhibetur Parochus
alienus, aut alius Sacerdos, qui putatur habere
licentiam à Parocho proprio, quam reverà non
habet.

Parochus
alienus assu-
mens Matr.
incurrit cer-
tam pœ-
nam.

Quæro autem: an talis Parochus vel Sacer-
dos non incurreret certam pœnam? Procul du-
bio incurreret ex Trid. sup. ubi de tali Parocho
& Sacerdote statuitur: *Ipsò jure tam diu suspensus
maneat, quamdiu ab Ordinario ejus Parochi &c. Et
tamen Trid. juxta Sanchezium, rectè novit fore;*
ut talia Matrimonia imposterum aut numquam,
aut rarissimè inirentur, utpote quæ nullius mo-
menti futura sint.

472.
Resp. ad 2.
fundamen-
tum.

Et verò, quia tantùm pœnis arbitrariis puni-
tur Matrimonium clandestinum à Concilio,
idèd parùm de illo curat? *Nec non ipsos contra-
hentes graviter arbitrio Ordinarii puniri præcipit.*
Putas, parva cura est, præcipere gravem puni-
tionem?

Ad quid ergò adducitur illa lex: *Nam ad ea?*
Etenim si aliquid probat, probat utique, neque
arbitrariis pœnis Matrimonium clandestinum
puniendum fuisse, tamquam quid rarum, ad
quod non debet aptari jus, ex l. 3. ff. de Legib.
*Iura constitui oportet, ut dixit Theophrastus, in his,
quæ ut plurimum accidunt, non quæ ex inopinato.*
Et l. 4. eod. dicitur: *Ex his, quæ fortè uno aliquo
casu accidere possunt, jura non constituuntur.*

Cùm ergò Concil. Trid. constituerit jus pœ-
nale in Matrimonio clandestino, signum est,
quòd non existimaverit forè, ut Matrimonia
clandestina, ab eo irritata, imposterum aut nun-
quam, aut rarissimè inirentur; sed potius nove-
rit, ut, non obstante irritatione, sæpius inirentur,
ut de facto patet in hæreticis nostris, qui non
curant illam irritationem, & passim contrahunt
sinè Parocho & testibus.

473.
Confirmat-
ur.

Dicam autem ego, quòd cum illis, si contrax-
erint in gradibus prohibitis, Papa facilius debeat
dispensare, quàm cum Catholicis, qui in facie
Ecclesiæ contraxerunt. Et quis dixerit, hos Ca-
tholicos magis temerè, & magis insolenter con-
temnere præcepta Ecclesiæ, qui ex reverentia
erga illam nolunt contrahere sinè Parocho &
testibus, quàm illos hæreticos, qui ex contemp-
tu Ecclesiæ duplex ejus præceptum violant, cum
alii tantùm unum?

Non ausim ego dicere, tales Catholicos ma-
jori temeritate esse notandos, eò quòd Ecclesia
eorum Matrimonio suam auctoritatem præsti-
terit, illud approbans; quippè hæc approbatio
invalidi Matrimonij non tanti æstimanda vide-
tur, quàm omissio præsentiae Parochi & te-
stium, quæ est distinctum impedimentum di-
stimens Matrimonium, quòd aliàs foret validum,
& quæ præsentia, ut benè notat Aversa sup.
multùm conducit ad avertendum periculum
contrahendi in gradibus prohibitis, seu cum im-
pedimentis dirimentibus. Atque adeò qui con-
trahit sinè Parocho & testibus, minorem adhi-
bet diligentiam ad impedimenta investiganda,
quàm qui solum omittit denuntiationes, ideo-
que magis debuit puniri.

Cæterùm cùm scriptum sit: *In obscuris mini-
mum est sequendum*, Reg. 30. de Reg. juris in
6. Et 49. eod. *In pœnis benignior interpretatio est
facienda*, quando scilicet obscurum est, quæ pœ-
na delinquenti infligenda sit. Obscurum autem
sit, id est, non sit evidens, an pœna Concilii
Trid. extendenda sit ad Matrimonium clande-
stinum, ut patet ex dictis, quidni sententia San-
chez tutò possit praticari? Hæc est enim be-
nignior interpretatio.

Ut omittam, quòd per solemnitatem alicujus
actûs communiter non intelligitur forma sub-
stantialis; sed tantùm accidentalis aliqua cere-
monia, sine qua actus valet. Patet in Missa, cu-
jus solemnitates non sunt de essentia consecra-
tionis. Unde pœna imposita ei, qui neglexisset
solemnitates requisitas in Missa, non afficeret
eum, qui invalidè consecrasset. Saltem dubium
foret & obscurum, an afficeret. Ergo similiter
in hoc casu.

Et consimiliter, quia dubium est, aut saltem
obscurum, an Trident. sub Matrimonio, quo
verbo utitur, etiam intellexerit sponsalia, quæ
sunt aliquod præambulum & initium Matrimo-
nij; ac subinde eo verbo aliquando compre-
henduntur, ut patet ex alibi dictis; hinc in be-
nigniore partem interpretamur dictam pœ-
nam, ut non extendat se ad sponsalia, quia pœ-
na strictè est interpretanda; atque adeo non est
necessaria mentio sponsalium, quæ inter impe-
ditos intercessere. Quia Trid. d. c. 5. solum
Matrimonium punit.

Quàmvis Ludovicus Lopez 1. p. Instruct.
c. 296. col. 13. vers. *Sed quid si non animo*, sen-
tiat, non solum sponsalium tractatum, sed et-
iam spem conceptam futuri Matrimonij, quan-
do ea spes ad copulam induxit, exprimi debere,
ne subreptitia sit dispensatio. Sed ei non est
credendum. Ita Sanchez sup. n. 36.

Ego non credo, spem illam esse exprimen-
dam; quia nusquam in jure prohibitio nuptia-
rum includit spem nuptiarum, veluti includit
sponsalia, ff. de Sponsal. l. *Orationi*; neque æ-
quiparantur spes Matrimonij, & Matrimonium,
veluti æquiparantur sponsalia & Matrimonium,
c. *Cum haberet*, de Eo qui duxit. Unde licèt ad-
mitterem, sponsalia debere exprimi, cum Na-
var. lib. 4. Consil. tit. de Consang. 1. edit.
conf.

Non tanti
æstimanda
est approba-
tio invalidi
Matr. quàm
omissio præ-
sentiae Paro-
chi.

474.
Sententia
Sanchezij vi-
detur posse
tutò practi-
cari.

Per sole-
mnitatem
communiter
intelligitur
ceremonia
accidental-
is.

475.
An Trid. sub
Matr. in-
tellexerit
sponsalia.

Afirmat
Lopez.

Sanchez.

conf. 5. §. 5. in 2. edit. conf. 8. n. 5. neutiquam tamen concederem, spem illam esse exprimendam.

476. *Idem docet Navar.* Porro Navar. d. loco sub Matrimonio in Decreto Concilii, intelligere etiam sponsalia, quilibet facile colliget ex ejus verbis, quæ hic subscribo: Addendum tamen, quod si dicta copula (inter consanguineos) occulta vel manifesta, eo sine fuerit habita, ut facilius impetrarent dispensationem, esset faciendi mentio ejus, tempore Sanctissimi Domini nostri (Pii V.) qui declaravit, non esse animum dispensandi cum talibus, quamvis jure antiquo, & etiam Concilii Trid. non videatur id obesse, si neque Matrimonium, neque sponsalia contraxerunt. Si autem contractis illis publicè, habuerint scienter copulam, vel contractis clandestinè, habuerint eam etiam ignorantes, non valebit dispensatio, nisi fiat mentio de illa, & si fiat, non dabitur hujus Sanctissimi Domini tempore, & merito: quia Concil. Tridentinum sup. sess. 24. c. 5. statuit, ne cum hujusmodi dispensetur: imo neque cum eis, qui scienter vel ignoranter, non servatis solemnitatibus requisitis, contraxerunt, etiam si non consummaverint. Sic ille.

477. *Imelligit Decretum Trid. etiam de Matr. clandestino, & sponsalibus, contra Sanchez & Rossum.* Ubi, ut vides, intelligit Navar. Decret. Tridentini etiam de Matrimonio clandestino, & sponsalibus, contra Sanchez sup. Itemque contra Pontium sup. n. 35. sequentis tenoris: Sed circa prædictum Decretum Tridentini, advertendum est, quod si prohibiti non contraxerint Matrimonium de præsentibus, sed sponsalia tantum de futuro simpliciter, etiam sine conditione: Si Papa dispensaverit, non procedit illud Decretum, neque efficiuntur indigni dispensatione, quoniam Decretum illud loquitur & procedit contra ineuntes Matrimonium, & ita non habet locum contra ineuntes sponsalia de futuro, juxta Gloss. in Clem. un. de Consang. verb. *Contrahere*, communiter approbata per DD. ibi, ut docet Navar. in Manua. c. 22. n. 43. Ita Basilius.

478. *Referuntur quedam verba Navar.* Hæc sunt verba Navarri: Qui contrahunt tantum sponsalia intra quartum gradum, peccant quidem, sed non sunt excommunicati, nisi copula sequatur, & ea secuta sic, juxta communem, secundum jura antiqua, per quæ sponsalia transibant in Matrimonium per copulam carnalem secutam: Non tamen hodie post Concilium Tridentinum. Ita Navar.

Pontius. Ex quo (prosequitur Pontius n. 36.) explicari potest magna illa difficultas, utrum poena illius Decreti, contra ineuntes Matrimonium in gradu prohibito, & præsertim contra consummantes per copulam carnalem, habeat etiam locum contra celebrantes scienter sponsalia de futuro, secuta inter eos copula carnali.

479. *An hodie refutet Matr. ex sponsalibus, secuta copula? Aliqui negant.* In qua difficultate nonnulli resolvunt, post Trid. sess. 24. de reform. Matr. c. 1. revocatam videri decisionem in cap. *Is qui fidem*, de Sponsal. & ideo præcedentibus sponsalibus de futuro, & secuta copula carnali, non posse refutare præsumptum Matrimonium de præsentibus, sive inter habiles, sive inter inhabi-

les contrahendum. Et addunt etiam, quod ante Concil. Tridentinum in terminis Decreti in d. c. 5. & in Clement. un. de Consang. præcedentibus sponsalibus de futuro scienter inter prohibitos & inhabiles, & secuta inter eos copula carnali, resultabat præsumptum de facto Matrimonium, & incurrebant poenam statutam contra ineuntes Matrimonium in gradu prohibito, ut docet Gloss. in d. Clem. un. verb. *Contrahere*, communiter approbata per DD. ibi, & resolvit Navar. in Man. c. 22. n. 43. Sic ille. Verba Glossæ habes sup. uti & Navarri.

Hæc tamen Glossa (prosequitur Pontius) atque communis sententia non placet. Nam de cetero textus in d. cap. *Is qui fidem*, quando videbatur, fundabatur, tum in favore Matrimonii, tum maximè in juris præsumptione, ex qua nemo præsumitur delinquere; c. *Estote misericordes*, de Reg. juris ibi: *Hoc loco nihil aliud nobis præcipi existimo, nisi ut ea facta, quæ dubium est, quo animo sunt, in meliorem partem interpretentur.* Et ideo ad evitandum peccatum fornicationis, præsumebatur consensus in Matrimonium de præsentibus per copulam, præcedentibus sponsalibus.

Et istæ ambæ rationes militabant, quando hæc omnia interveniebant inter habiles ad contrahendum Matrimonium, & quando poterat Matrimonium valere, & evitari prædictum peccatum fornicationis. Non autem hoc procedere poterat inter inhabiles ad contrahendum; quia tunc nullus poterat dari favor Matrimonii, cum esset nullum; nec poterat evitari peccatum fornicationis, nullo existente Matrimonio. Quinimodò, sicut quando poterat valere Matrimonium, præsumebatur consensus ad evitandum peccatum: ita quando non potest valere Matrimonium, etiam inter inhabiles & prohibitos, debet præsumi dissensus ad Matrimonium, ut evitetur peccatum, si non copula, saltem contemptus & inobediencia contra Ecclesiam.

Ex qua doctrina colligitur major quædam declaratio prædicti Decreti Tridentini, & etiam textus in cap. fin. de Condit. appol. in fine; videlicet, quod si inhabiles ad contrahendum Matrimonium, de facto illud contrahant per verba de præsentibus sub conditione impossibili, contractus est ridiculus, & non consentiunt in Matrimonium, & non incurrunt excommunicationem in d. Clem. un. nec indigni efficiuntur dispensatione ad iterum contrahendum, nec ex dicto contractu oritur impedimentum publicæ honestatis, cum Matrimonium fuerit nullum ex defectu consensus; arg. textus in l. *Non solum*, ff. de Action. & obligat. juncto c. 1. in princip. de Sponsal. in 6.

Neque obstat; quod in d. c. fin. conditio impossibilis remouetur, & habetur pro non scripta, favore Matrimonii. Nam respondeo: illud verum esse favore Matrimonii, quando potest valere Matrimonium inter habiles; secus verò inter inhabiles, ubi non potest valere Matrimonium, nec militat favor Matrimonii. Hucusque Pontius. Tu cogita, an bene.

An ante Trid. inter inhabiles, idem affirmant.

Navar. 480. *Oppositum probat Pontius.*

cap. 2. de Reg. juris.

Ostendit, rationes juris antiqui hic non militare.

481. *Exinde magis declarat d. decret. Trid. & cap. fin. de Condit. appol.*

482. *Occurrit oblectio.*

Sanè

Sanè, si vera est sententia Navarri & Aver-
sa, quòd Decretum Trid. loquatur, etiam de
Matrimonio clandestino, & post sponsalia co-
pula habita fuerit animo maritali; sicut facillè
fieri potuit, & ipsi optimè norunt, qui copulam
habuerunt; procul dubiò hæc copula explican-
da foret, utpote per quam Matrimonium fuit
contractum & consummatum.

Quid ergò, inquis, si non est habita eo ani-
mo; sed spe faciliùs impetrandi dispensationem?
Responso erit.

CONCLUSIO X.

Spes faciliùs impetrandæ dispen-
sationis, reperta in copula ince-
stiosa occulta vel manifesta, non
debet semper explicari.

483. *Spes facilio-
ris dispensa-
tionis tem-
pore Pij. V.
erat expli-
canda.*
Tempore Pii V. fuisse necesse hunc ani-
mum explicare, jam sup. audivimus ex
Navarro, eò quòd ipse expressè declarasset, suam
intentionem esse non dispensandi in hoc casu;
actus autem agentium non operantur ultra eor-
um intentionem, & rationabiliter Pontifex
potuit habere talem intentionem; quia tamen
desuper nullam legem sanxivit; hinc Aliqui
censent, non esse nunc necesse eum animum
explicare, nisi Matrimonium intervenierit.

*Etiã hodie
juxta San-
chez. Pro-
batio.*
At dicendum est (inquit Sanchez sup. n.
38.) eam spem necessariò exprimendam esse,
ne dispensatio sit subreptitia. Et communiter
ratio redditur: quia copula ex tali animo habita,
tantum abest, ut sit causa facilioris dispensatio-
nis, quòd potiùs eam reddat difficiliorem, &
retrahat Pontificem ab ea concedenda.

484. *Simile.*
Simile fit in Monacho, cum quo invalide dis-
pensatur, ut transeat ad aliam Religionem, tacito
animo, quo dimisit habitum, quando dimisit
animo faciliùs dispensationem obtinendi, eò
quòd nosset, Pontificem non dispensare, nisi ha-
bitu priùs dimisso. Quo exemplo utitur Navar.
ut sup. audivimus, Man. c. 22. n. 86. Enimve-
rò æquipollenter hic exprimit falsum: dum en-
nim dimissionem habitus allegat, ut causam se-
cum dispensandi, videtur tacitè dicere, ex fragi-
litate à se dimissum esse, & non fraude. Quip-
pe dimissio dolosa non est dispensandi causa, ne
ex fraude commodum reportetur.

485. *Oppugnatur
à Sanchio.
Primo.*
Sed hæc ratio (inquit Sanchez sup.) non be-
nè probat hanc sententiam: Primò: quia si hic
non allegaret, ut causam dispensationis, illam
habitùs dimissionem, vel copulam, in quibus
dicta fraus, & spes reperta sunt, sed alias causas
veras ac legitimas, non videtur aliqua tacita fal-
si expressio. Cum nulla res necessariò expri-
menda taceatur. Et si dicas: fraudem illam ne-
cessariò exprimendam, petis principium, cum
de hoc sit quæstio, & supponas, quod proban-
dum erat; cum inde virtualement falsi expressio-
nem inferas.

Secundo. Secundo: quia si aliæ causæ veræ & suffici-

entes allegarentur, non probatur, ex hac tacita
falsi expressione dispensationem esse subreptiti-
am. Quia ipsamet formalis expressio falsi in
quadam causa non vitiat, quando aliæ veræ &
sufficientes expressæ sunt: necum virtualis ex-
pressio falsi id efficiet. Undè doctrina hæc non
est universaliter vera; sed quando delictum id
allegatur ut causa, & constat fore, ut, eo non
allegato, Pontifex minime dispensaret eo mo-
do, quo dispensavit. Quia tunc delictum frau-
dulenter admissum explicatur, ut legitima causa
dispensationis, cum talis non sit, sed retrahendi
ab illa concedenda, ne ex delicto commodum
reportetur. Atque ita virtute & æquipollenter
exprimitur falsum: quia virtute dicitur id cri-
men ex fragilitate patratum, ac proinde, ut fra-
gilitati prospiciatur, esse dispensandi causam.
Ita Sanchez.

Et concludit dicens: Regrediendo ergò ad 486.
nostram quæstionem, superest causam assigna- *Conclusio*
re; cur in incestu consanguineorum & affi- *Sanchij.*
nium, habito spe faciliùs dispensationis impe-
trandæ, sit necessariò spes hæc narranda. Nam
prædicta regula huic exemplo adaptari nequit.
Quia tantum abest, ut ea copula absque hac spe
habita inducat Pontificem ad faciliùs dispen-
sandum, ut potiùs, tamquam retrahentem, di-
xerimus n. 8. eam esse necessariò explicandam.
Sic ille.

Prorsus dixisti; sed non sufficienter proba-
sti, contra Navarrum, Pontium & alios, qui
docent oppositum; scilicet, quòd, secluso Ma-
trimonio, copula habita solum ex fragilitate &
libidine possit & soleat esse causa rationabilis,
quæ Pontifex inducatur ad dispensandum.

Quæ ergò ratio sententiæ Sanchez? Ea qui-
dem est (inquit ipse) quam tradit Gutierrez *487.*
qq. Canon, lib. 1. cap. 15. n. 20. Quia nimi- *Quæ sit*
rum stylus Curiaæ habet, ut in literis dispensa- *ratio sen-*
tionis impedimenti consanguinitatis vel affini- *tentia ip-*
tatis, explicatâ copulâ, addatur clausula condi- *sus.*
tionalis hæc: *Dummodò copula habita non sit spe*
facilioris dispensationis. Quare licet ea non adda-
tur, nec explicetur copula, amplectendo opi-
nionem probabilem, relatum n. 6. dicentem,
non esse eam necessariò explicandam; adhuc
suppletur hæc clausula, juxta dicta n. 19. &
dispensatio erit subreptitia, non explicatâ copu-
lâ hoc animo habitâ. Quòd stylus Curiaæ decla-
ravit mentem Pontificis esse, non dispensare
hoc casu, nisi id exprimat. Ita Sanchez.

Quem sequitur Gobat in suo Alphab. tr. 9. *488.*
n. 626. ibi: At verò si non fuit initium Matri- *Gobat se-*
monium, sed solum habita copula incestuosa, *quirit*
distingendum est; aut enim ea copula fuit ha- *Sanchium.*
bita eâ intentione, ut tantò faciliùs impetrare-
tur dispensatio, & tunc taciturnitas copulæ vi-
tiat rescriptum, redditque illud irritum: Sanchez
disp. 25. n. 38. cum Omnibus, quos legi; quia
scilicet ita habet expressus, & Pontifici notus
stylus Curiaæ, expressus etiam in facultatibus
Nuntiorum Apostolicorum; non tamen exten-
dendus ad casum, quo solum unus sponsorum
habet illam intentionem, nec eam manifestat
alteri.